

คู่มือการปฏิบัติงาน การจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชนฉบับนี้ แสดงแนวทาง และรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานของ ศูนย์บริการสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับดำเนินงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งคู่มือปฏิบัติการฉบับนี้ได้ รวบรวมวิธีการปฏิบัติงาน โดยมีเนื้อหา ความสำคัญเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานจริง พร้อมแนวทาง และรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการเป็นขั้นตอน ผู้รับผิดชอบแต่ละส่วนงาน แนวทางการ แก้ไขปัญหา แบบฟอร์มการส่งรายงานต่างๆ

ผู้จัดทำคู่มือหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงาน การจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน และบุคคลอื่นที่สนใจ จะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางในการพัฒนางานต่อไป

กองเภสัชกรรม สำนักอนามัย

พฤศจิกายน ๒๕๖๒

สารบัญ

บทที่ ๑	บทนำ	๑
	- ความสำคัญของคู่มือปฏิบัติงาน	๑
	- วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ	๑
	- ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ	๑
	- คำอธิบายสัญลักษณ์ที่ใช้/ คำอธิบายคำย่อ	๒
บทที่ ๒	บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ	๓
บทที่ ๓	แนวทางการดำเนินงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน	๔
	วัตถุประสงค์	๔
	ขอบเขต	๔
	คำจำกัดความ	๔
	แผนผังกระบวนการ	๕
	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๖ - ๑๐
	เอกสารประกอบ	๑๑ - ๑๓
บทที่ ๔	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	๑๔
บทที่ ๕	เอกสารอ้างอิง	๑๕
	ภาคผนวก	๑๖ - ๑๘
	- แบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน	๑๗
	- แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน	๑๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของคู่มือปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงานเปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางของการทำงานที่มีจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดของกระบวนการทำงาน ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ขององค์กร และวิธีควบคุมกระบวนการนั้นๆ

การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน (Manual book) เป็นการนำเอาข้อปฏิบัติในการดำเนินงาน และรายละเอียดต่างๆ มาจัดทำเป็นกระบวนการ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบถูกต้องตามวิธีการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถศึกษาและดำเนินการได้ในการปฏิบัติงาน จึงได้รวบรวมกิจกรรมในการปฏิบัติงานของงานต่างๆ มาแสดงในคู่มือปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ

๑. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ศึกษาเป็นแนวทางการดำเนินงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน และเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน
๒. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและหาทางป้องกัน
๓. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

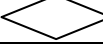

ประโยชน์ของการจัดทำคู่มือ

๑. เพื่อให้การปฏิบัติงานในปัจจุบันเป็นมาตรฐานเดียวกัน
๒. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงาน
๓. เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายขององค์กร
๔. ใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมบุคลากรใหม่
๕. ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงาน
๖. ใช้เป็นสื่อในการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๗. ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนซึ่งสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

คำอธิบายสัญลักษณ์ที่ใช้/ คำอธิบายคำย่อ

การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชนในครั้งนี้ จะประกอบด้วย การเขียนแผนผังกระบวนการงาน (Workflow) ซึ่งใช้สัญลักษณ์แสดงความหมายแทนกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการ และทิศทางของการปฏิบัติงาน ดังนี้

สัญลักษณ์	คำอธิบาย
	จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกระบวนการ
	กิจกรรมและการปฏิบัติงาน
	การตัดสินใจ เช่น การตรวจสอบ การอนุมัติ
	ทิศทางหรือการเคลื่อนไหวของงาน
	เอกสารหรือรายงาน

คำย่อที่ใช้ในคู่มือปฏิบัติงานนี้ ส่วนมากจะเป็นคำย่อของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตัวย่อ	ความหมาย
กกก.	กองเภสัชกรรม สำนักอนามัย
ศบส.	ศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย
กทม. ๑	หน่วยบริการเภสัชกรรม กทม. ๑
กทม. ๒	หน่วยบริการเภสัชกรรม กทม. ๒

บทที่ ๒

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของงานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข

รวบรวม บริหารจัดการ คัดแยก และส่งต่อยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชนตามแนวทางการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย ผู้รับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือประชาชน ลดปัญหาการปนเปื้อน การตกค้างของยาในสิ่งแวดล้อม และลดการสูญเสียมูลค่าโดยเปล่าประโยชน์

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกองเภสัชกรรม

๑. รวบรวมยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน ซึ่งได้จากการส่งต่อยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ดในสภาพดี และยังไม่หมดอายุจากงานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข และยาเหลือใช้จากประชาชนพื้นที่ใกล้กองเภสัชกรรม ตามแนวทางการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

๒. บริหารจัดการ คัดแยก และรวบรวมข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

๓. ประสานงานส่งต่อยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ดที่ใกล้หมดอายุ ยาในรูปแบบอื่นนอกจากยาเม็ด รวมถึงยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ให้ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขต เพื่อทำลายอย่างถูกต้องต่อไป

๔. ประสานงานส่งต่อยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ดสภาพดีและยังไม่หมดอายุ เพื่อบริจาคให้หน่วยงานที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๕. สนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชนของศูนย์บริการสาธารณสุข

บทที่ ๓

แนวทางการดำเนินงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย ผู้รับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการมียาเหลือใช้จำนวนมากเกินความจำเป็นต้องใช้ ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากใช้ยาผิดชนิด ผิดขนาด การใช้ยาซ้ำซ้อน การใช้ยาที่หมดอายุ หรือเสื่อมสภาพ

๒. เพื่อลดการเกิดการปนเปื้อนและการตกค้างของยาในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสัตว์ เช่น การเกิดเชื้อดื้อยา การก่อการกลายพันธุ์/การก่อมะเร็ง รบกวนการพัฒนาของตัวอ่อน ปัญหาต่อการสืบพันธุ์ของสัตว์น้ำ เป็นต้น โดยการส่งต่อยาเหลือใช้ให้หน่วยงานที่สามารถนำไปทำลายอย่างถูกต้องต่อไป

๓. เพื่อลดการสูญเสียมูลค่าโดยเปล่าประโยชน์ โดยการนำยาเหลือใช้ที่มีสภาพดีและยังไม่หมดอายุ ไปมอบให้หน่วยงานที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๔. เพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนปัญหายาเหลือใช้ของประชาชน และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริการด้านงานเภสัชกรรมหรือการแก้ไขปัญหายาเหลือใช้ของประชาชน

ขอบเขต

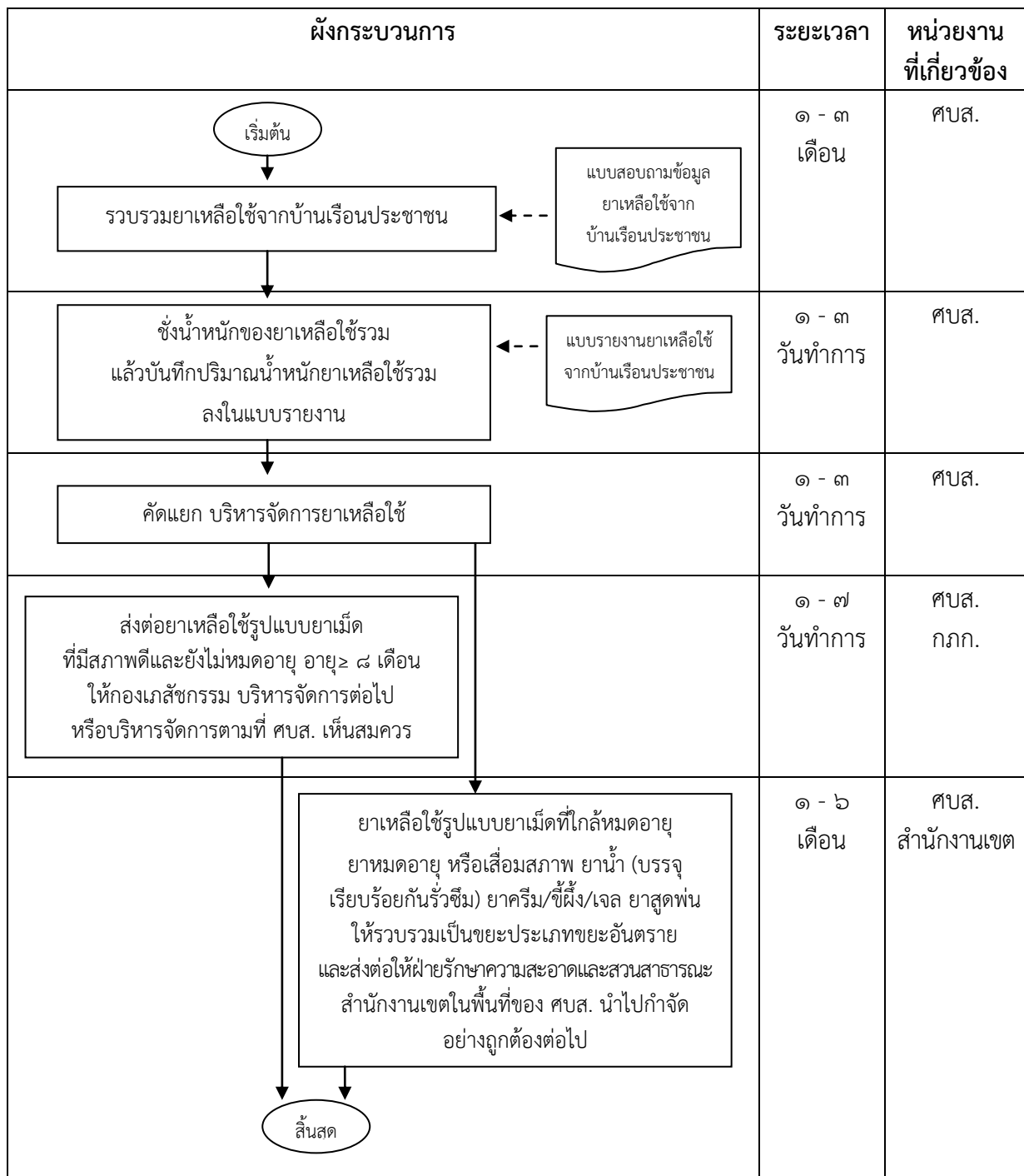
วิธีปฏิบัตินี้ครอบคลุมขั้นตอนการรวบรวม บริหารจัดการ คัดแยก และส่งต่อยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชนตามแนวทางการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย ผู้รับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุข หรือประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ลดการเกิดการปนเปื้อนและการตกค้างของยาในสิ่งแวดล้อม และลดการสูญเสียมูลค่าโดยเปล่าประโยชน์

คำจำกัดความ

ยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน หมายถึง ยาสภาพดีและไม่หมดอายุ รวมถึงยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพแล้ว ซึ่งเป็นยาที่ประชาชนมีเหลือมากเกินจำนวนที่ต้องใช้หรือยาที่ไม่ได้ใช้แล้ว ทั้งในรูปแบบยาเม็ด ยาน้ำ ครีม ขี้ผึ้ง เจล ยาสูดพ่น หรือรูปแบบอื่นๆ ซึ่งศูนย์บริการสาธารณสุขได้รับยาเหลือใช้ดังกล่าวจากประชาชนหรือผู้รับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุขนำมาให้ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือกิจกรรมเยี่ยมบ้านของศูนย์บริการสาธารณสุข รวมถึงยาที่ประชาชนนำมาฝากให้ร้านยาเครือข่าย สำนักงานมัยบริหารจัดการให้ ทั้งนี้ไม่รวมยาเหลือใช้จากร้านยาหรือหน่วยงานอื่น

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

แผนผังกระบวนการ

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ลำดับ	ระยะเวลา	ผังกระบวนการงาน	รายละเอียด	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบ
๑	๑ - ๓ เดือน	<pre> graph TD Start([เริ่มต้น]) --> Collect[รวบรวมยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน] Collect --> A((A)) </pre>	<p>๑. ศบส. รวบรวมยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน จากแหล่งต่างๆ ดังนี้</p> <p>๑.๑) จัดวางถังรับยาเหลือใช้ ณ ศูนย์บริการสาธารณสุข เพื่อรวบรวมยาเหลือใช้จากผู้รับบริการของ ศบส. และประชาชนทั่วไป</p> <p>๑.๒) ศบส. รวบรวมยาเหลือใช้จากการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านของ ศบส.</p> <p>๑.๓) ศบส. รวบรวมยาเหลือใช้จากร้านยาเครือข่ายฯ ซึ่งได้จากประชาชนนำมาฝากให้ร้านยาเครือข่ายฯ บริหารจัดการให้</p> <p>๒. แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน (๑ ชุดต่อ ๑ คน) โดย ศบส. อาจเป็นผู้สัมภาษณ์ หรือประชาชนหรือผู้รับบริการเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง ซึ่งได้จากหลายช่องทางตามบริบทของ ศบส. ได้แก่</p> <p>๒.๑) ประชาชนที่มาใช้บริการที่ ศบส. และมียาเหลือใช้</p> <p>๒.๒) ประชาชนที่นำยามาให้ ศบส. บริหารจัดการให้</p> <p>๒.๓) จากการดำเนินงานกิจกรรมเยี่ยมบ้าน</p> <p>แล้วรวบรวม “แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน” ที่เสร็จสิ้นแล้ว ส่งพร้อมรายงานประจำเดือน เพื่อกองเภสัชกรรมจะดำเนินการรวบรวมและสรุปข้อมูลต่อไป</p>	แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน	- งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข

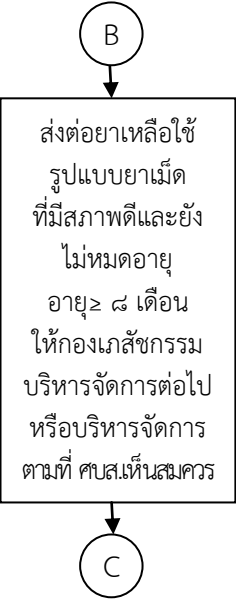
คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

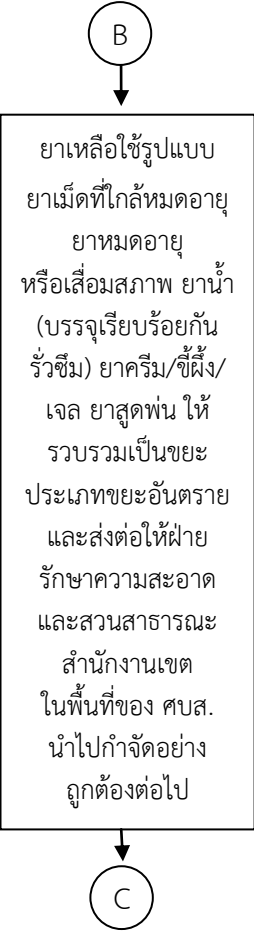
ลำดับ	ระยะเวลา	ผังกระบวนการงาน	รายละเอียด	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบ
๒	๑ - ๓ วันทำการ		<p>๑. ศบส. ชั่งน้ำหนัก (กิโลกรัม) ของยาเหลือใช้รวม แล้วบันทึกปริมาณยาเหลือใช้รวมเป็นน้ำหนัก ลงในแบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน</p> <p>๒. ศบส. ส่ง “แบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน” ภายในวันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไป โดยส่งเอกสารรายงานพร้อมกับรายงานประจำเดือนมายังกลุ่มงานวิชาการและแผนงาน หรือกรอกแบบฟอร์มออนไลน์ที่ https://forms.gle/RH8VAFZnSrHxPLQJ7 หรือ สแกน QR code เพื่อกองเภสัชกรรม จะดำเนินการรวบรวมและสรุปข้อมูลต่อไป</p> <p>๓. ศบส. ส่งภาพถ่ายยาเหลือใช้ ทางอีเมล vck_rx@hotmail.com</p> 	แบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน	- งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข
๓	๑ - ๓ วันทำการ		<p>งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข คัดแยกยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน ออกเป็น ๒ ส่วนหลักๆ ได้แก่</p> <p>๑. ยาเหลือใช้สภาพดีและยังไม่หมดอายุ รูปแบบยาเม็ด อายุมากกว่าหรือเท่ากับ ๘ เดือน สำหรับส่งต่อให้กองเภสัชกรรมบริหารจัดการ หรือบริหารจัดการตามที่ศูนย์บริการสาธารณสุขเห็นสมควร</p> <p>๒. ยาเหลือใช้สำหรับส่งต่อเป็นขยะอันตราย ให้ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตในพื้นที่ นำไปกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป ซึ่งได้แก่</p> <p>๒.๑) ยาเหลือใช้หมดอายุ หรือเสื่อมสภาพ</p> <p>๒.๒) ยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ดที่ใกล้หมดอายุ</p> <p>๒.๓) ยาเหลือใช้รูปแบบยาน้ำ ครีม ขี้ผึ้ง เจล</p> <p>๒.๔) ยาเหลือใช้รูปแบบยาสูดพ่น</p>	-	- งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

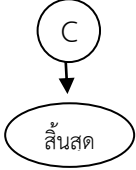
ลำดับ	ระยะเวลา	ผังกระบวนการงาน	รายละเอียด	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบ
๔	๑ - ๗ วันทำการ	 <p style="text-align: center;">B</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>ส่งต่อยาเหลือใช้ รูปแบบยาเม็ด ที่มีสภาพดีและยัง ไม่หมดอายุ อายุ ≥ ๘ เดือน ให้กองเภสัชกรรม บริหารจัดการต่อไป หรือบริหารจัดการ ตามที่ ศบส.เห็นสมควร</p> </div> <p style="text-align: center;">C</p>	<p>งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข ส่งต่อยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ด ที่มีสภาพดี และยังไม่หมดอายุ อายุ ≥ ๘ เดือน ให้กลุ่มงานวิชาการและแผนงาน กองเภสัชกรรม ผ่านช่องทางรถส่งยาประจำเดือนของกองเภสัชกรรม หรือบริหารจัดการตามที่ ศบส. เห็นสมควร เพื่อกองเภสัชกรรม ดำเนินการตรวจสอบสภาพยาเหลือใช้ คัดแยกและส่งต่อยาเหลือใช้สภาพดีและยังไม่หมดอายุที่ยังสามารถใช้ได้ ไปบริจาคให้หน่วยงานที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป</p>	-	<ul style="list-style-type: none"> - งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการ สาธารณสุข - กลุ่มงาน วิชาการ และแผนงาน กองเภสัชกรรม

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ลำดับ	ระยะเวลา	ผังกระบวนการงาน	รายละเอียด	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบ
๕	๑ - ๒ เดือน	 <p style="text-align: center;">B</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px auto; width: 80%;"> <p>ยาเหลือใช้รูปแบบ ยาเม็ดที่ใกล้หมดอายุ ยาหมดอายุ หรือเสื่อมสภาพ ยาน้ำ (บรรจุเรียบร้อยกัน รัดซิ้ม) ยาครีม/ขี้ผึ้ง/ เจล ยาสูดพ่น ให้ รวบรวมเป็นขยะ ประเภทขยะอันตราย และส่งต่อให้ฝ่าย รักษาความสะอาด และสวนสาธารณะ สำนักงานเขต ในพื้นที่ของ ศบส. นำไปกำจัดอย่าง ถูกต้องต่อไป</p> </div> <p style="text-align: center;">C</p>	<p>งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข ติดต่อนัดหมายกับสำนักงานเขตในพื้นที่ของ ศบส. เพื่อส่งต่อขยะอันตรายที่ได้จากการรวบรวมและคัดแยกยาเหลือใช้ เพื่อให้ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตในพื้นที่ นำไปกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป</p> <p>เพื่อให้การกำจัดยาเหลือใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ใส่ยาเหลือใช้ที่จะส่งกำจัดในถุงพลาสติก “ขยะอันตราย ยาหมดอายุ” หรือหากใช้ภาชนะอื่นบรรจุ ให้ติดป้ายระบุ “ขยะอันตราย” บนภาชนะ โดยอาจสามารถแยกประเภทขยะอันตรายตามรูปแบบยา สำหรับการส่งต่อให้สำนักงานเขต ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) ยาเหลือใช้รูปแบบยาเม็ดที่ใกล้หมดอายุ ทั้งที่บรรจุในแผงและเม็ดเปลือย รวมถึงยาเม็ดที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ๒) ยาสูดพ่นที่ไม่มีสารขับเคลื่อน ซึ่งเมื่อไม่มียาในบรรจุภัณฑ์หรือยาไม่มีฤทธิ์แล้ว สามารถเป็นขยะรีไซเคิลได้ ๓) ยาสูดพ่นที่มีสารขับเคลื่อน ซึ่งมีสารไวไฟ อาจก่อให้เกิดการระเบิดได้ โดยให้เพิ่มข้อความแจ้งเตือนบนภาชนะ เช่น “ห้ามเผา” หรือ “ระวังการระเบิด” เป็นต้น ๔) ยาเหลือใช้รูปแบบยาน้ำ ครีม ขี้ผึ้ง เจล โดยให้ปิดฝาให้มิดชิด อาจมีกระดาษชำระหรือสำลีรองรับในภาชนะ แล้วจึงบรรจุลงในภาชนะรองรับที่ทำจากวัสดุป้องกันการรั่วซึมได้ เช่น ถุงพลาสติก เป็นต้น และเพิ่มข้อความแจ้งเตือนบนภาชนะ เช่น “ของเหลว ระวังการรั่วซึม” เพื่อป้องกันการรั่วซึมระหว่างขนส่งและป้องกันการนำกลับมาใช้ 	-	<ul style="list-style-type: none"> - งานเภสัชกรรม ศูนย์บริการ สาธารณสุข - สำนักงานเขต

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ลำดับ	ระยะเวลา	ผังกระบวนการงาน	รายละเอียด	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับผิดชอบ
๖	-		-	-	-

หมายเหตุ:

- ถูขยาะที่ระบุดว่า “ขยาะอันตรราย ยาหมตอายุ” เบิกได้ทีกลุ่มงานวิชาการและแผนงาน กองเภสัชกรรม
- ข้อมูลหมายเลขโทรศัพท์ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขต สามารถสแกน QR code นี้

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

เอกสารประกอบ

เอกสารประกอบการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน ประกอบด้วย

- ๑. แบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน
  - ๒. แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน
- ซึ่งมีแนวทางการใช้งานเอกสารประกอบการดำเนินงาน ดังนี้

๑. แบบรายงานยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

วัตถุประสงค์: ใช้ในการส่งข้อมูลปริมาณยาเหลือใช้ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข เพื่อกองเก็ลชักรรรม ดำเนินการรวบรวมและสรุปข้อมูลต่อไป

แหล่งข้อมูล:

- สามารถดาวน์โหลดแบบรายงานฯ โดยสแกน QR code นี้
- กรอกแบบฟอร์มออนไลน์ที่

<https://forms.gle/RH8VAFZnSrHxPLQJ7> หรือสแกน QR code นี้

รายละเอียดการบันทึกข้อมูลในแบบรายงานฯ:

- กรณีส่งข้อมูลโดยรายงานผ่านแบบรายงานฯ พร้อมกับรายงานประจำเดือนมายังกลุ่มงานวิชาการ และแผนงาน กองเก็ลชักรรรม

ศูนย์บริการสาธารณสุข.....		บันทึกข้อมูลหน่วยงาน
แบบรายงานปริมาณยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน		บันทึกข้อมูลเวลาที่รายงาน
ประจำเดือน.....		บันทึกข้อมูลน้ำหนักยาเหลือใช้รวม (กิโลกรัม)
ยาเหลือใช้	ปริมาณ (กิโลกรัม)	บันทึกข้อมูลปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินงาน (ถ้ามี)
น้ำหนักยารวม*		บันทึกข้อมูลข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการดำเนินงาน		ลงชื่อผู้รายงาน
.....		
ข้อเสนอแนะ		
.....		
.....		
ลงชื่อ.....		
ผู้รายงาน		
หมายเหตุ *น้ำหนักยารวม หมายถึง น้ำหนักยาที่ได้รับจากประชาชนทั้งหมด (ยาเม็ดเหลือใช้สภาพดีและไม่หมดอายุ ยาเม็ดใกล้หมดอายุ ยาน้ำ ครีม ชีตัง ยาสุตพัน ยาหมดอายุ และยาเสื่อมสภาพ)		
1. ขอให้ส่งรายงานภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป		
2. ภาพถ่ายยาเหลือใช้ ให้ส่งทางอีเมล vck_px@hotmail.com		
3. งานเก็ลชักรรรมของศูนย์บริการสาธารณสุข ดำเนินการคัดแยกยาเหลือใช้ที่ได้รับจากประชาชน ดังนี้		
- ยาน้ำ ครีม ชีตัง ยาสุตพัน ยาเม็ดใกล้หมดอายุ และยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ให้ส่งต่อฝ่ายรักษา สำนักงานเขตในพื้นที่		
- ยาเม็ดสภาพดีและยังไม่หมดอายุ ที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 8 เดือน ภายหลังการบริหารจัดการตามที่ ศบส. เห็นสมควร ให้ส่งต่อกองเก็ลชักรรรม เพื่อรวบรวมส่งต่อให้หน่วยการที่ต้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป		
กรุณาส่งแบบรายงานช่องทางต่อไปนี้ โดยเลือกเพียงช่องทางเดียว		
1. ส่งเอกสารรายงานมายังกลุ่มงานวิชาการและแผนงาน กองเก็ลชักรรรม		
2. กรอกแบบฟอร์มออนไลน์ที่ https://forms.gle/RH8VAFZnSrHxPLQJ7		
3. กรอกแบบฟอร์มออนไลน์ โดยสแกน QR code		

คู่มือการปฏิบัติงานการจัดการยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

- กรณีส่งข้อมูลโดยรายงานผ่านแบบฟอร์มออนไลน์

แบบรายงานปริมาณยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน
*จำเป็น

ศูนย์บริการสาธารณสุข *

เลือก

บันทึกข้อมูลหน่วยงาน

รายงานประจำเดือน *

เลือก

บันทึกข้อมูลเวลาที่รายงาน

ลงชื่อผู้รายงาน *

คำตอบของคุณ

ลงชื่อผู้รายงาน

ถัดไป

ห้ามส่งรหัสผ่านใน Google ฟอร์ม

เนื้อหาที่มีได้ถูกสร้างขึ้นหรือรับรองโดย Google รายงานการละเมิด - ข้อกำหนดในการให้บริการ - นโยบายความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัว

Google ฟอร์ม

แบบรายงานปริมาณยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน
*จำเป็น

ข้อมูลปริมาณยา

น้ำหนักยารวม(ได้แก่ ยาเม็ดเหลือใช้สภาพดีและไม่หมดอายุที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 8 เดือน ยาน้ำ คริม ซีฟิง เจล ยาสูดพ่น และชะงะยามต่ออายุและเสื่อมสภาพ) (กิโลกรัม) *

คำตอบของคุณ

บันทึกข้อมูลน้ำหนักยาเหลือใช้รวม (กิโลกรัม)

ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการดำเนินงาน

คำตอบของคุณ

บันทึกข้อมูลปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินงาน (ถ้ามี)

ข้อเสนอแนะ

คำตอบของคุณ

บันทึกข้อมูลข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

กลับ ส่ง

ห้ามส่งรหัสผ่านใน Google ฟอร์ม

เนื้อหาที่มีได้ถูกสร้างขึ้นหรือรับรองโดย Google รายงานการละเมิด - ข้อกำหนดในการให้บริการ - นโยบายความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัว

Google ฟอร์ม

๒. แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

วัตถุประสงค์: ใช้ในการส่งข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุผลและที่มาของยาเหลือใช้ของประชาชน ให้กองเภสัชกรรม ดำเนินการรวบรวมและสรุปข้อมูล เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการบริการ ด้านงานเภสัชกรรมต่อไป

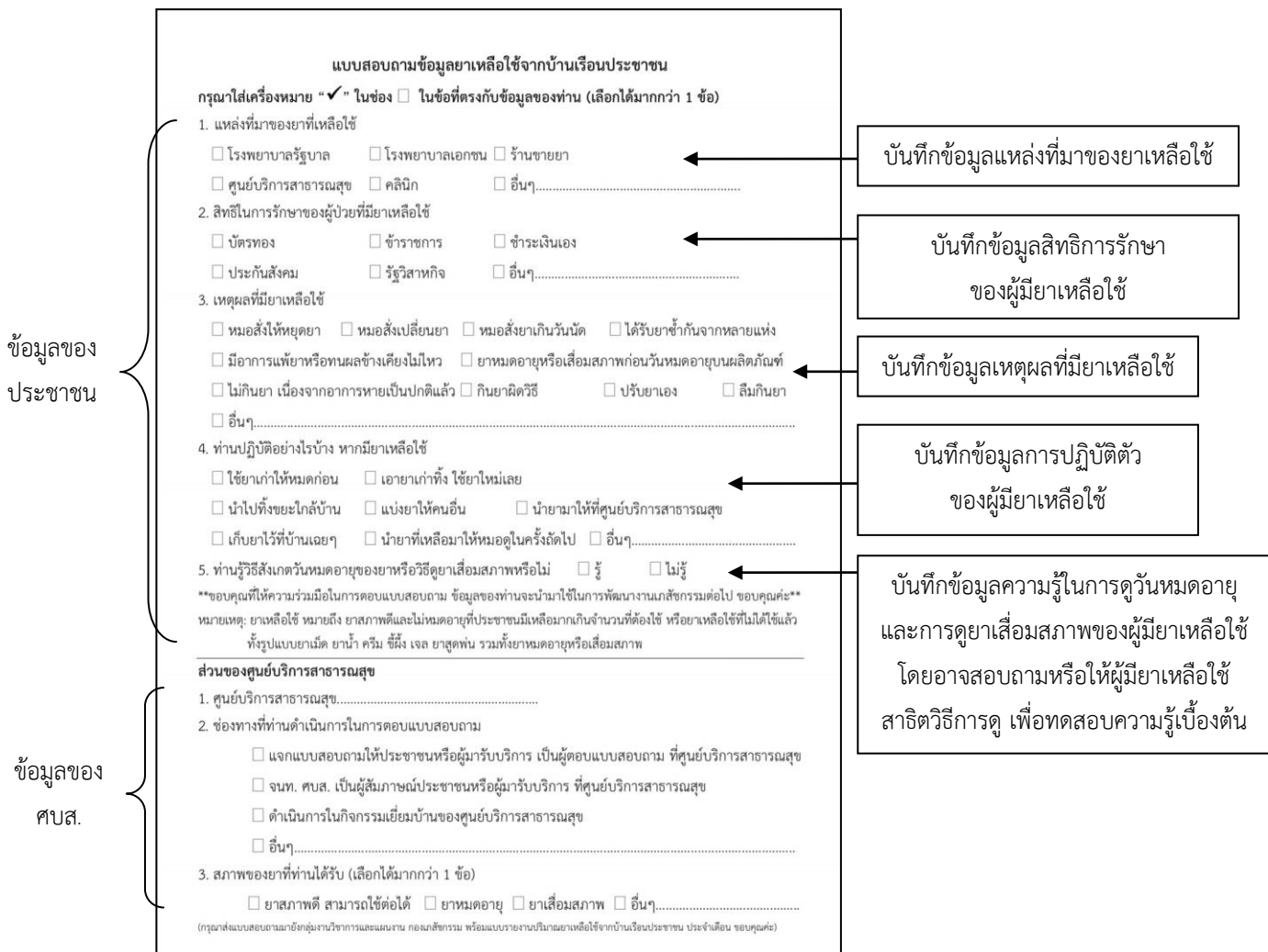
แหล่งข้อมูล:

- สามารถดาวน์โหลดแบบรายงานฯ โดยสแกน QR code นี้

รายละเอียดการบันทึกข้อมูลในแบบรายงานฯ:

ใช้ ๑ แบบสอบถาม ต่อประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ๑ ราย

บทที่ ๔

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

๑. การจัดทำคู่มือต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบันเสมอ หากมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทำงาน หรือเอกสารประกอบ ต้องปรับในคู่มือให้พร้อมใช้งานเสมอ
๒. การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในคู่มือเป็นระยะเวลาเป็นช่วงกว้างในการปฏิบัติงาน แต่ในการปฏิบัติงานจริงอาจมีปัญหาหรือรายละเอียดจนไม่สามารถทำงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด
๓. ควรมีการประเมินการใช้จากผู้ใช้งานคู่มือ หากมีปัญหาการใช้งานคู่มือควรมีการปรับปรุง และประเมินความเข้าใจของผู้ใช้ใหม่

บทที่ ๕

เอกสารอ้างอิง

เสถียร คามิศักดิ์. (๒๕๕๓). *การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

https://hq.prd.go.th/plan/ewt_dl_link.php?nid=๒๒๒๓&nid=๒๒๒๓.

(วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๒).

ศูนย์พัฒนานโยบายแห่งชาติด้านสารเคมี กองแผนงานวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

(๒๕๕๙, มีนาคม) *แนวปฏิบัติการจัดการของเสียทางการแพทย์ที่เป็นสารเคมี*. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิกแอนด์ดีไซน์.

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๕๙, มีนาคม) *คู่มือสำหรับประชาชน*

แนวทางการจัดการยาหรือเภสัชภัณฑ์ที่ตกค้างในชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภาคผนวก

แบบรายงานปริมาณยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

ประจำเดือน.....

ยาเหลือใช้	ปริมาณ (กิโลกรัม)
น้ำหนักรวม*	

ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการทำงาน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

ผู้รายงาน

หมายเหตุ *น้ำหนักรวม หมายถึง น้ำหนักยาที่ได้รับจากประชาชนทั้งหมด

(ยาเม็ดเหลือใช้สภาพดีและไม่หมดอายุ ยาเม็ดใกล้หมดอายุ ยาน้ำ ครีม ซีฟิ่ง เจล ยาสูดพ่น ยาหมดอายุ และยาเสื่อมสภาพ)

1. ขอให้ส่งรายงานภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป
2. ภาพถ่ายยาเหลือใช้ ให้ส่งทางอีเมล vck_rx@hotmail.com
3. งานเภสัชกรรมของศูนย์บริการสาธารณสุข ดำเนินการคัดแยกยาเหลือใช้ที่ได้รับจากประชาชน ดังนี้
  - ยาน้ำ ครีม ซีฟิ่ง เจล ยาสูดพ่น ยาเม็ดที่ใกล้หมดอายุ และยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ให้ส่งต่อฝ่ายรักษา สำนักงานเขตในพื้นที่
  - ยาเม็ดสภาพดีและยังไม่หมดอายุ ที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 8 เดือน ภายหลังการบริหารจัดการตามที่ ศบส. เห็นสมควร ให้ส่งต่อกองเภสัชกรรม เพื่อรวบรวมส่งต่อให้หน่วยการที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

กรุณาส่งแบบรายงานผ่านช่องทางต่อไปนี้ โดยเลือกเพียงช่องทางเดียว

1. ส่งเอกสารรายงานมายังกลุ่มงานวิชาการและแผนงาน กองเภสัชกรรม
2. กรอกแบบฟอร์มออนไลน์ที่ <https://forms.gle/RH8VAFZnSrHxPLQJ7>
3. กรอกแบบฟอร์มออนไลน์ โดยสแกน QR code

แบบสอบถามข้อมูลยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน

กรุณาใส่เครื่องหมาย “✓” ในช่อง ในข้อที่ตรงกับข้อมูลของท่าน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. แหล่งที่มาของยาที่เหลือใช้

- โรงพยาบาลรัฐบาล   โรงพยาบาลเอกชน   ร้านขายยา
 ศูนย์บริการสาธารณสุข   คลินิก   อื่นๆ.....

2. สิทธิในการรักษาของผู้ป่วยที่มียาเหลือใช้

- บัตรทอง   ข้าราชการ   ชำระเงินเอง
 ประกันสังคม   รัฐวิสาหกิจ   อื่นๆ.....

3. เหตุผลที่มียาเหลือใช้

- หมอสั่งให้หยุดยา   หมอสั่งเปลี่ยนยา   หมอสั่งยาเกินวันนัด   ได้รับยาซ้ำกันจากหลายแห่ง
 มีอาการแพ้ยาหรือทนผลข้างเคียงไม่ไหว   ยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพก่อนวันหมดอายุบนผลิตภัณฑ์
 ไม่กินยา เนื่องจากอาการหายเป็นปกติแล้ว   กินยาผิดวิธี   ปรับยาเอง   ลืมกินยา
 อื่นๆ.....

4. ท่านปฏิบัติอย่างไรบ้าง หากมียาเหลือใช้

- ใช้อย่างระมัดระวัง   เอาไปทิ้ง   ให้นำไปให้คนอื่น
 นำไปทิ้งขยะใกล้บ้าน   แบ่งยาให้คนอื่น   นำยามาให้ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข
 เก็บยาไว้ที่บ้านเฉยๆ   นำยาที่เหลือมาให้หมอดูในครั้งถัดไป   อื่นๆ.....

5. ท่านรู้วิธีสังเกตวันหมดอายุของยาหรือวิธีดูยาเสื่อมสภาพหรือไม่   รู้   ไม่รู้

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลของท่านจะนำมาใช้ในการพัฒนางานเภสัชกรรมต่อไป ขอขอบคุณค่ะ
หมายเหตุ: ยาเหลือใช้ หมายถึง ยาสภาพดีและไม่หมดอายุที่ประชาชนมีเหลือมากเกินจำนวนที่ต้องใช้ หรือยาเหลือใช้ที่ไม่ได้ใช้แล้ว
ทั้งรูปแบบยาเม็ด ยาน้ำ ครีမ် ขี้ผึ้ง เจล ยาสูดพ่น รวมทั้งยาหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ

ส่วนของศูนย์บริการสาธารณสุข

1. ศูนย์บริการสาธารณสุข.....

2. ช่องทางที่ท่านดำเนินการในการตอบแบบสอบถาม

- แจกแบบสอบถามให้ประชาชนหรือผู้มารับบริการ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข
 จนท. ศบส. เป็นผู้สัมภาษณ์ประชาชนหรือผู้มารับบริการ ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข
 ดำเนินการในกิจกรรมเยี่ยมบ้านของศูนย์บริการสาธารณสุข
 อื่นๆ.....

3. สภาพของยาที่ท่านได้รับ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ยาสภาพดี ใช้งานได้   ยาหมดอายุ   ยาเสื่อมสภาพ   อื่นๆ.....

(กรุณาส่งแบบสอบถามยังกลุ่มงานวิชาการและแผนงาน กองเภสัชกรรม พร้อมแบบรายงานปริมาณยาเหลือใช้จากบ้านเรือนประชาชน ประจำเดือน ขอขอบคุณค่ะ)

